

HOE PAARDENWEIDES VEERKRACHTIG MAKEN VOOR EXTREEM DROGE PERIODES?

2018 was een uitzonderlijk droog jaar, met de heetste zomer sinds het begin van de metingen als uitschieter. Deze droogte heeft een invloed op de plantengroei, met meestal sterk uitgedroogde paardenweides tot gevolg. Met meer extreme toestanden door klimaatverandering in het vooruitzicht, is het belangrijk om het watervasthoudend vermogen van de bodem zo goed mogelijk te benutten en indien mogelijk zelfs nog te vergroten. Hoe je hierop kan inspelen met een gericht bodem- en weidebeheer lees je in dit artikel!

Beter 1 paard op het land dan 10 op het zand

Een van de factoren die de weerstand van de paardenweide naar beneden haalt is overbegrazing. Een te groot aantal paarden op de weide is niet goed voor de grasmat. De impact op de graszode is tweeledig.

1 Paarden bijten het gras erg kort af. Hierdoor is er minder blad dat aan fotosynthese kan doen en dus minder voedsel voor de plant. De plant moet dan energie uit de wortels halen waardoor de plant minder kracht heeft om deze wortels te laten groeien. Daardoor kan de plant minder diep water ophalen waardoor ze bij droogte sneller gaat afsterven. Een plant in een dergelijke 'overlevingsmodus' bevat erg veel suikers die nodig zijn om terug blad aan te maken, waardoor de plant erg gesmaakt wordt door paarden en ze het korte stukje weer gaan opeten. Een vicieuze cirkel dus. Uiteraard is dit gras door het hoge gehalte aan suikers minder geschikt voor paarden.

2 Een ander effect van overbegrazing door paarden is compactering of verdichting van de bodem. Zeker tijdens nattere periodes degradeert de bodemstructuur. Door de druk van paardenhoeven (ooit al eens eentje op je teen gehad?) worden kanaaltjes en poriën die lucht en water transporteren toegedrukt waardoor het waterbufferend vermogen afneemt en de weide gevoeliger wordt voor

droogte. De grassen en kruiden krijgen het hierdoor ook moeilijker om te groeien want gebruiken voor de groei van hun wortels ook die verdichte kanaaltjes. Ze krijgen het door verdichting moeilijk om water en de nodige nutriënten op te nemen. Overbegrazing leidt op de duur tot kale plekken waar ongewenste kruiden gaan groeien. Jacobskruiskruid en ridderzuring zijn blij met deze onbegroeide en verdichte plekken. Om een paard van voldoende gras en hooi te voorzien gedurende een heel jaar heb je ongeveer 1 hectare gras per paard nodig. Omdat we vaak meer paarden hebben dan ons weiland aankan, moeten we slim omgaan met het weide management om de grasmat gezond te houden in de steeds droger wordende zomers.

Verdeel en (be)heers

Om het gras in topconditie te houden is het belangrijk dat het niet te kort wordt afgegrast en dat het de tijd krijgt om te rusten en opnieuw te groeien. Er zijn verschillende manieren om de begrazingsdruk te spreiden en de grasmat gezond te houden. Het eenvoudigste systeem is om met rotatieweides te werken die om de beurt rusten en begraasd worden. Gemiddeld kan een weide, als je de helft van de lengte van het gras laat staan, na 30 dagen genoeg herstellen om opnieuw begraasd te worden. Als je teveel paarden hebt voor de oppervlakte aan weides die je ter beschikking hebt, kan je gebruik maken van een paddock waar de paarden (tijdelijk) met

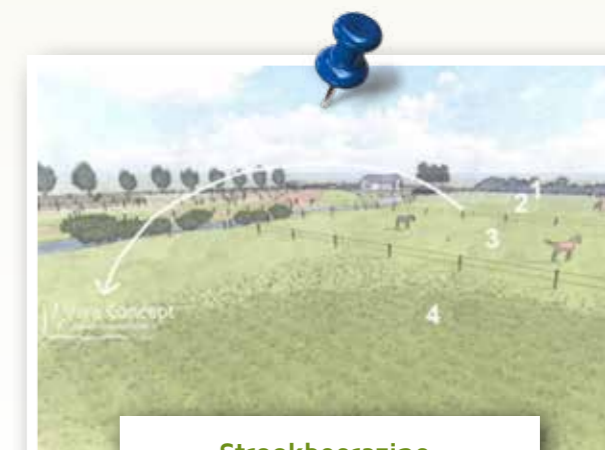
Equi Habitat © Viva Concept.

hooi bijgevoerd worden. Je kan er ook een 'Paddock Paradise™' van maken door de paddock uit te breiden met een pad rondom en/of door je weides met verschillende hooi voederpunten. Zo krijgen de paarden toch voldoende beweging terwijl de weides kunnen herstellen. Als we dit doen op een ecologisch verantwoorde manier en met respect voor de natuur en het landschap spreken we over een Equi Habitat®. Wil je hier meer over weten? Kom dan langs op de Viva Concept stand tijdens het Horse Awareness Event.

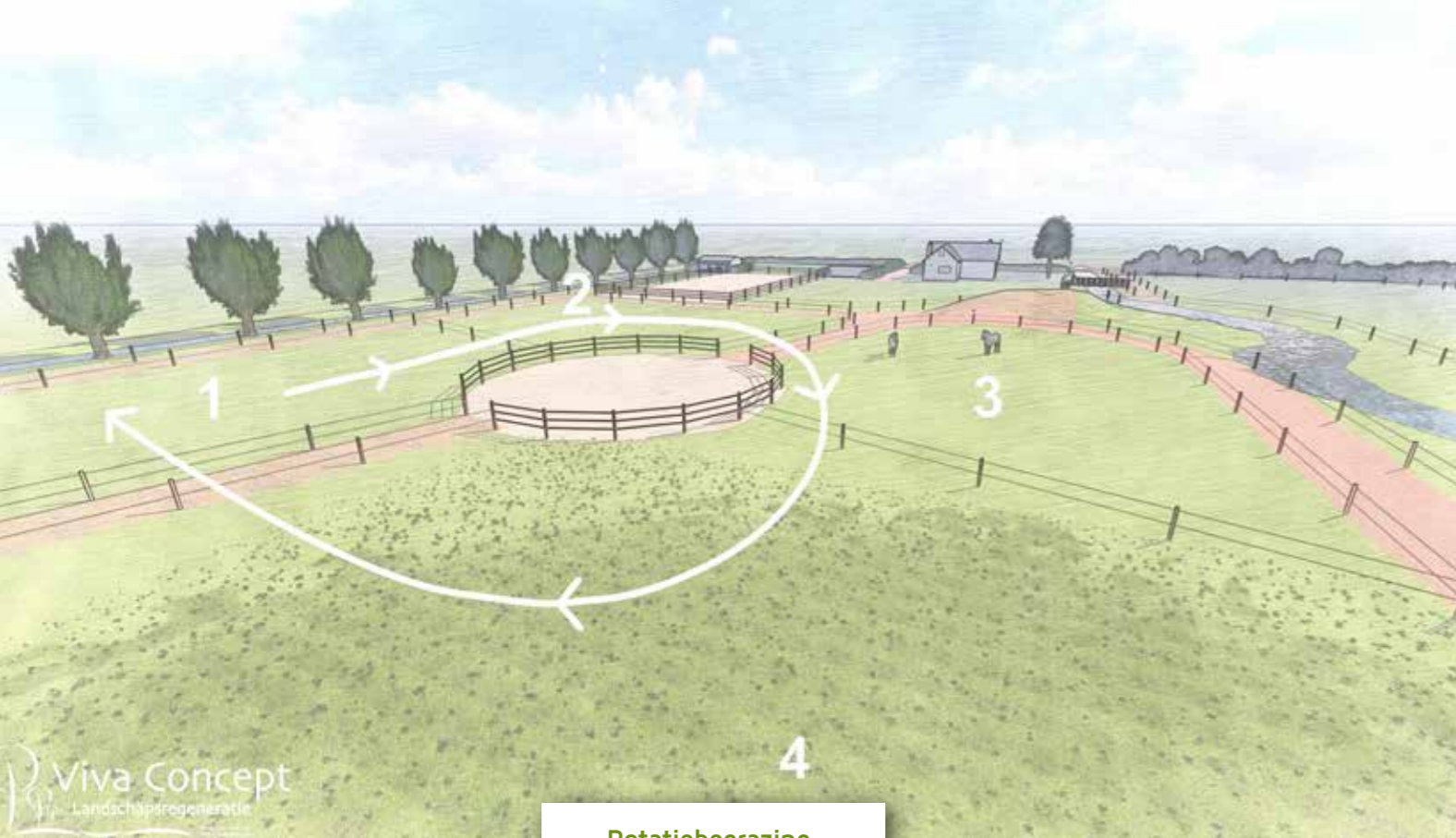
"Het eenvoudigste systeem is om met rotatieweides te werken die om de beurt rusten en begraasd worden."

Een andere optie is om met strook-, strip of lintbegrazing te werken. Met een verplaatsbare omheining kan je elke week een strook nieuw gras aanbieden. Het nadeel hiervan is dat paarden het aangeboden stuk vaak heel kort eten en blijven grazen op de stukken die eigenlijk al te kort zijn. Om dit te voorkomen schuif dan ook de omheining aan de andere kant op zodat de afgegraste stukken meteen ook rust krijgen.

Paarden grazen niet op hun mestplaatsen en de meeste paarden mesten in de directe omgeving van een hoopje mest dat er al ligt. Indien mestplaatsen niet worden geruimd, worden ze steeds groter en verlies je grote delen van je weide. Om dit te voorkomen én om de wormdruk te verlagen, wordt de mest best dagelijks opgeruimd. Blijven er toch nog stukken langer gras staan, dan is het een aanrader om te maaien of een nabegrazing door schapen te doen. Haal je de mest niet weg dan is het raadzaam om de weide te slepen net voordat je de weide een periode laat rusten. Wanneer je sleept bij warm weer droog je bovendien de wormeieren in de mest uit zodat deze zich niet over de hele weide verspreiden.

Strookbegrazing.

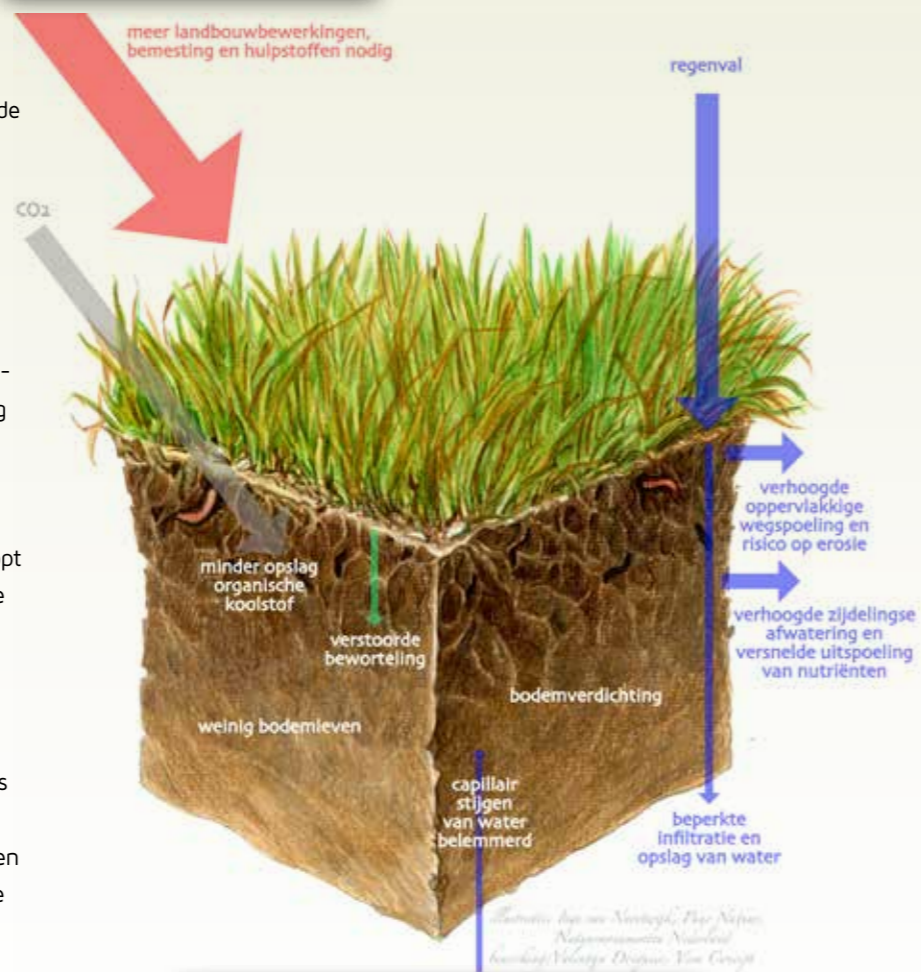

Rotatiebegrazing.

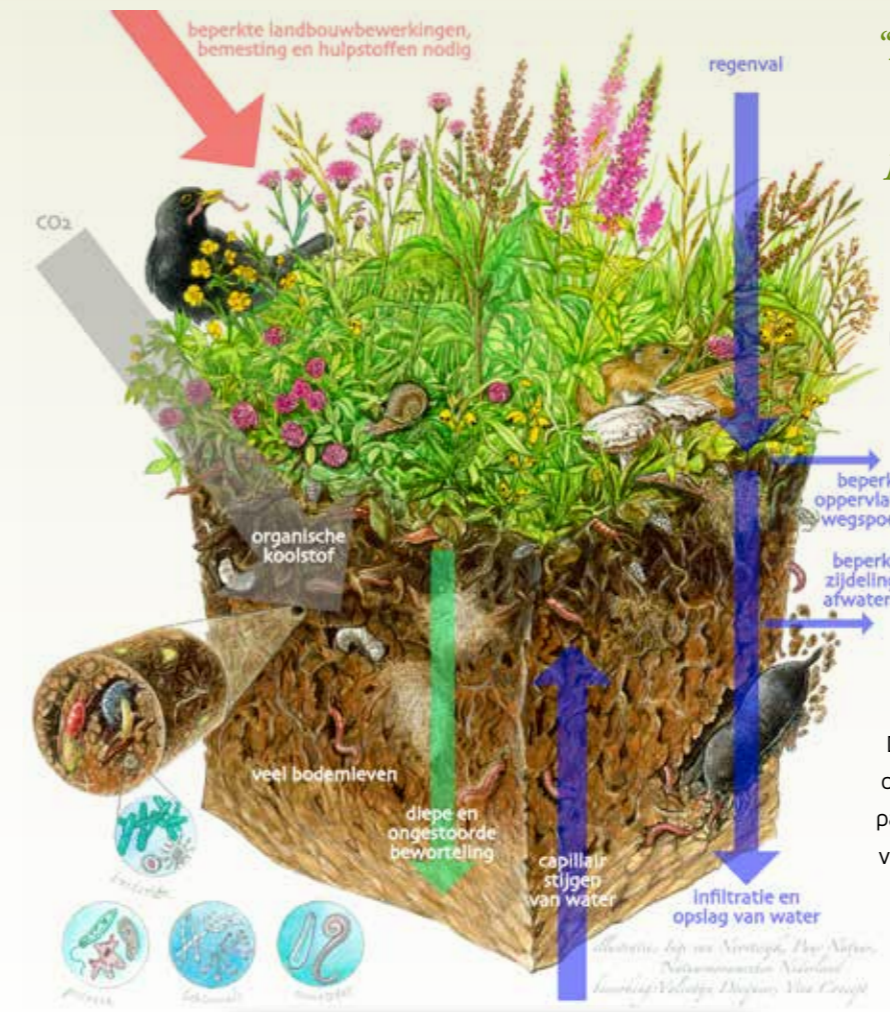
De grond van de zaak

Als de bodem een goede structuur heeft, werkt die als een waterbuffer. Een gezonde bodem werkt als een spons. Een bodem met een slechte structuur lijkt meer op beton. Het water kan er niet in doordringen, maar blijft er als een plas op liggen en loopt weg zonder in te dringen.

Een aantal factoren bepalen de waterhuishouding in je bodem, bv. de hoogteligging en de bodemtextuur: zand, leem, klei of iets daar tussenin. Zand heeft een grove korrel en grote poriën tussen de korrel. Het water dringt er makkelijk in, maar loopt er ook snel door weg naar dieper liggende lagen waar de planten niet geraken met hun wortels. Klei heeft de kleinste korrels en nauwelijks ruimte tussen de bodemdeeltjes. Het water dringt moeilijk binnen, maar wordt wel goed vastgehouden, soms zo goed dat een plant het moeilijk kan opzuigen met zijn wortels. Leem ligt tussen zand en klei en heeft van nature de beste waterhuishouding.

Monotone weide met weinig bodemleven, slechte structuur en enkel bemesting met kunstmest.

Biodiverse weide met veel bodemleven en organische stof door beperkte organische bemesting.

De bodemtextuur kan je moeilijk aanpassen, maar wat je wel in de hand hebt is het organische-stofgehalte van je bodem. Organische stof is afkomstig van afgestorven planten- en dierenresten of van mest en wordt in de bodem door micro-organismen (bacteriën en schimmels) omgezet tot humus. Dat doet misschien een belletje rinkelen? Humus bindt met de bodemdeeltjes en vormt er een kruimelstructuur mee. Tussen de kruimels zijn er grote kanaaltjes waar het water kan insijpelen en binnenin de kruimels blijft het water zitten tot de planten het nodig hebben.

Met andere woorden, door de organische stof in je weide te verhogen, kan je droogtestress voorkomen. Een zandbodem met veel organische stof kan op die manier zelfs meer water vasthouden dan een leembodem zonder genoeg organische stof. Goed weide- en bodembeheer is daarom cruciaal!

Organische stof in een paardenweide

Hoe zorg je dan voor meer organische stof in je weide? Wel, om te beginnen zorgt het groeien van grassen en kruiden zelf al voor een natuurlijke verhoging van het organische-stofgehalte. Wanneer het gras groeit, maakt het ook meer wortels aan. Tijdens de volledige levens-cyclus van de gewassen worden voortdurend nieuwe wortels aangemaakt en sterven oude af. Deze afgestorven plantenwortels worden door het bodemleven omgezet tot organische stof. En voilà, bij een goede grasgroei verbetert het organische-stofgehalte in je weide langzaam vanzelf. Wanneer je de bodem bewerkt of omwoelt, bijvoorbeeld door te ploegen, breng je zuurstof in de bodem waardoor de afbraak van organische stof bevordert wordt. Probeer bodembewerkingen dus te vermijden. Echter, als de bodem verdicht is zal het gras er ook niet groeien en kan een bodembewerking onvermijdelijk zijn om de bodemstructuur te verbeteren.

“De meest vanzelfsprekende organische mest op een paardenweide is paardenmest.”

Tenslotte kan je ook organische stof toevoegen met een organische bemesting van paardenmest of koeienmest in verse of gecomposteerde vorm. Mest en mestcompost bevat niet enkel voedingsstoffen die de plantengroei bevorderen. Het bevat ook organische stof: niet volledig verteerde plantenresten en/of stalstrooisel. Door mest en mestcompost te gebruiken als onderdeel van je bemesting verbeter je dus op lange termijn de bodemwaterhuishouding.

De meest vanzelfsprekende organische mest op een paardenweide is paardenmest. Door paardenmest eerst te composteren neemt het volume af (waardoor spreiden op de weide vergemakkelijkt) en worden de wormeieren gedood door de hoge temperaturen in de compost. Voor meer info over compostering,

bezoek de standen van het LEADER-project "de grond van de zaak" tijdens het Horse Awareness Event.

Om een kruidenrijk grasland te ontwikkelen is het belangrijk om niet teveel te bemesten. De meeste kruiden houden van een niet te rijke bodem. Bij de hoog bemeste gronden gaan vooral grassen zoals Engels raaigras het goed doen. Om een goed beeld te krijgen op de aanwezige nutriënten in je weide is het aan te raden een bodemanalyse te laten uitvoeren.

HOE HELPT JOU PAARDENWEIDE MEE TEGEN KLIMAATOPWARMING?

- CO2 wordt opgeslagen in de bodem onder de vorm van stabiele organische koolstof in een weide die niet regelmatig opnieuw ingezaaid wordt.
- De grassen en kruiden krijgen een uitgebreider wortelstelsel door een niet te intensieve begrazing waardoor er nog meer CO2 kan opgeslagen worden.

*Biodiverse graslanden =
veerkrachtige weides & gezonde paarden*

Kruidenrijke graslanden zijn niet enkel vanuit voedingsstandpunt aanbevolen voor paarden, maar hebben ook nog andere voordelen. In het algemeen kan worden aangenomen dat deze soortenrijke graslanden een hogere veerkracht bezitten tegen weersgrillen zoals extreme droogte. Verschillende gras- en kruidensoorten hebben immers verschillende worteldieptes en kunnen het bodemvocht dus op verschillende (diepere) plaatsen gaan zoeken.

Zoals reeds aangehaald is het organisch stofgehalte een belangrijke graadmeter voor het waterhoudend vermogen van een bodem. Niet enkel de hoeveelheid organische

Een biodiverse paardenweide met goede bodemstructuur.

Een uitgedroogde weide.

stof, maar ook de verdeling ervan in de bodem is belangrijk. Een divers bodemleven met onder meer regenwormen speelt hierop in. Regenwormen van het type 'pendelaar' trekken strooisel mee in hun wormgangen en verspreiden het zo tot meer dan een meter diep in de bodem. Dit verbetert de bodemstructuur en zorgt ervoor dat water ook in diepere lagen beschikbaar blijft voor planten. Bovendien zorgen deze verticale wormgangen ervoor dat meer regenwater kan infiltreren.

"Niet enkel de hoeveelheid organische stof, maar ook de verdeling ervan in de bodem is belangrijk."

Naast een diverse samenstelling van grassen en kruiden in de weide zelf, is ook de omgeving rondom de weide van belang. Bomen en houtkanten in of rond de weide creëren immers een koeler en vochtiger microklimaat. Als er in deze houtkant dan ook nog eens voederbomen zoals iep, wilg, linde of hazelaar voorkomen, krijgt deze verkoeling nog een extra smaakje!

Sproeien om te doen groeien of water verknoeien?

Kunstmatige beregening van de weide is bij zo'n warme temperaturen als afgelopen zomer niet efficiënt en bovendien niet wenselijk vanuit een duurzaamheidsoogpunt. Bij extreme droogte zoals de zomer van 2018, is het beter om terug te vallen op hooivoorraden dan de weide te beregenen.

WAAROM IS KUNSTMATIGE BEREGENING GEEN GOED IDEE?

- Een groot deel van het water verdamppt, blijft oppervlakkig op een verdichte bodem staan of spoelt weg naar diepere bodemlagen waar de grasmwortels niet bij kunnen. Zeker bij (te) kort gras is het verlies door verdamping aanzienlijk groot, dit zelfs bij beregening gedurende de nacht.
- Bij beregening overdag heb je als extra nadeel dat de druppels als vergrootglasjes werken en het gras verbranden.
- Economisch en ecologisch gezien is het niet te verantwoorden en kan je tijdens droge zomers beter hooivoorraden van betere periodes aanspreken.

GA JE TOCH KUNSTMATIG BEREGENEN? DOE HET DAN ZO:

- Gebruik enkel regenwater dat je opgevangen hebt van de (schuil)stallen en geef voorrang aan eventueel nieuwe aanplant t.o.v. de weides.
- Gebruik steeds een timer om 's ochtends water te kunnen geven en om te voorkomen dat er teveel water per keer gegeven wordt. De timer instellen om tussen 5u en 7u te beregenen met een frequentie van 15 minuten water geven en 15 minuten pauze is het meest efficiënte beregeningsprogramma voor paardenweides.
- Verzet elke dag de sproeier naar een andere plek en maak een rotatie systeem zodat je na een week rond bent. Beter 1 à 2 keer per week voldoende water geven dan enkel dag een beetje, want zo worden de grassen en planten lui, ontwikkelen ze minder wortels en worden ze nog meer afhankelijk van regelmatige kunstmatige beregening.

CONCLUSIE:

Hoe paardenweides veerkrachtig maken voor extreem droge periodes?

- Laat het gras niet korter eten dan 5 cm.
- Gebruik organische bemesting maar niet overdadig.
- Zet in op het ontwikkelen van een kruidenrijk grasland: meer verschillende soorten geven meer veerkracht.
- Zorg voor voldoende rust -en groei periodes voor het gras.
- Stimuleer het bodemleven, vermijd pesticiden en herbiciden op de weide.

Voor meer informatie zie:

- www.opeengoeiwei.be/de-grond-van-de-zaak
- www.pxl.be/BioResearch.html
- www.bdb.be/Productendiensten/Analysesadviezen/Paardenweideanalyseadvies/tabid/227/language/nl-BE/Default.aspx
- viva-concept.com

